

Ultimele zile ale dictatorului Ceaușescu, văzute din biroul său

Mărturiile secretarilor personali (II)

Tovarășul Mihai Hîrjeu, născut în 1948, a îndeplinit funcția de secretar personal al lui Ceaușescu, începând din 1983. În februarie 1994, Herjeu își amintea cum a decurs ultima vizită „de lucru” a lui Ceaușescu.

„În 18 decembrie la 7 dimineața, plecarea în Iran. La birou deja îl așteptau Vlad și Postelnicu. Am primit un telefon de la aghiotantul Bălașa, ca ei să plece imediat la Ceaușescu acasă. Au plecat. Ceaușescu n-a mai trecut pe la birou, s-a dus direct la aeroport, acolo m-am dus și eu și am plecat în Iran. Din Iran a vorbit de mai multe ori la telefon cu Elena și cu Manea Mănescu, chiar și la ore nepotrivite pentru ora noastră, 5, 6 dimineața. Personalul ambasadei era agitat, se interesau ce-i în țară. Nicolicioiu (șeful protocolului - n.n.) i-a spus că la Timișoara sînt morți, s-a tras în demonstrații. În Iran s-a respectat programul, nu au fost devieri mari. A vorbit cu președintele de mai multe ori, a vizitat o moschee și o întreprindere. Cred că totuși Ceaușescu a plecat în Iran pentru a demonstra că evenimentele din țară nu sînt grave, că sînt doar incidente minore în Timișoara. Dar el era sensibil îngrijorat. Avionul lui era însoțit de două avioane de vînătoare, ceea ce nu s-a mai întîmplat niciodată”.

După o mărturie a ultimului ministru de externe comunist Ion Stoian, care l-a însoțit pe Ceaușescu în această vizită, aflăm că, total desprins de realitate, le promisese iraniștilor livrarea a 3 milioane de tone de grâu contra petrol, în vreme ce rezervele României la acea dată erau de 10,5 milioane. „În avion știu că l-a chemat pe Stoian în salonul rezervat lui să discute. În avion erau teleimprimatoarele și știrile trebuiau date imediat lui Ceaușescu”, își amintea secretarul personal Herjeu.

„Pe 20 decembrie ora 16.00 am venit din Iran. Ceaușescu a plecat primul de la aeroport; cînd am ajuns eu după 10 minute, erau deja în ședință. Mi-au spus să iau legătura cu Dăscălescu și cu Bobu, a vorbit cu ei, apoi a început să-și scrie o cuvîntare pentru TV. Apoi conținutul cuvîntării l-a discutat în Biroul Permanent (ceea ce de obicei nu se făcea). Elena era la toate discuțiile. A fost chemat Pîrcălăbescu, de la gărzi, am înțeles că trebuie trimise din cîteva județe gărzi patriotice la Timișoara. A venit și Ion Dincă pentru această problemă. S-a dactilografiat cuvîntarea pentru TV, s-a mai adăugat o frază. Apoi s-a retras cu Manea Mănescu, cu Dincă, pentru a discuta ideea unui miting. A fost chemat și Barbu Petrescu (primarul Capitalei - n.n.) pe această idee. Apoi pe la 11 seara, Ceaușescu a plecat acasă, dar înainte a vorbit de cîteva ori cu Bobu și Dăscălescu, care erau trimiși la Timișoara și i-a chemat pentru a doua zi înapoi la București”.

Ceaușescu, depășit de evenimente

A doua zi s-a derulat în aceeași atmosferă în care Ceaușescu căuta cu febrilitate soluția unei probleme care de fapt nu era alta decît el însuși. Herjeu își amintea în amiaza zilei de 7 februarie 1994, într-o cameră din clădirea Senatului că „pe 21 decembrie, cînd am ajuns, toată lumea m-a întrebat dacă va fi sau nu miting. Și Curticeanu era nedumerit. La 8.30, Ceaușescu l-a chemat pe Barbu Petrescu; acesta ieșind, a spus că la ora 12.00 va fi adunare populară în fața CC”.

Apoi miniștrii muncii, finanțelor și Consiliului de Stat al Planificării au fost chemați „în ședințe scurte, succesive. S-au hotărît niște adaosuri la salarii. A fost convocat și un CpEx”.

Și a urmat mitingul, ocazie cu care secretarul personal Herjeu își amintea că „am observat că garda lui Ceaușescu era înarmată neobișnuit, adică armamentul era expus la vedere (altădată aveau armamentul ascuns). S-a auzit o tunătură, urmată de panică. A intrat Postelnicu, a luat legătura cu Neagoe, că ce se întîmplă. Apoi a ieșit din balcon Milea, a telefonat la MAPN, a transmis să se alarmeze unitatea militară de la Ghencea. Postelnicul a dispărut din sediul CC, Milea a rămas în anticameră. Apoi a revenit și Ceaușescu de pe balcon, era practic paralizat, a dat ordin lui Milea să cheme armata. Piața s-a degajat, pătrunzînd în piață sute de militari cu scuturi, au venit mașini de la salubritate. S-au format grupuri de demonstrații, au apărut primele blindate: văzîndu-le, Ceaușescu s-a mai luminat la față, a început din nou să vorbească!”

Liderul alterna momentele de teamă maximă cu cele de totală desprindere de realitate. „Pînă atunci, Ceaușescu voia să iasă să vorbească demonstrațiilor, dar garda și Neagoe nu l-au lăsat. Apoi a chemat pe Postelnicu și pe Vlad și le-a spus să-i reprime pe demonstrații. Pe Postelnicu nu l-am putut găsi. Ceaușescu a stat paralizat, pierdut, nehotărît circa o oră în anticameră și l-am putut observa: era alt om! S-a luminat la față numai cînd au apărut blindatele. Apoi au apărut Postelnicu și Milea, Neagoe l-a întrebat pe Bălașa pe unde se poate ieși, dacă manifestații intră în clădire, pentru că drumurile erau blocate. Această stare incertă, de dezordine totală, (intrau-ieșeau, ușa de la cabinet era deschisă) a durat pînă la ora 16.00, cu stație pe hol, harababură de nedescris. După îndepărtarea manifestațiilor (deja se auzeau focuri de armă și explozii) au venit pe la ora 16.00 Vlad și Milea, au spus că s-au format trei puncte de rezistență: Intercontinental, Magazinul Adam și Piața Romană. Soții Ceaușescu au spus să-i aresteze pe toți, cu toate că s-a spus că sînt cca. 2.000 de demonstrații. Ceaușescu a dat ordin să facă puncte de comandă la CC, să-și instaleze MAPN telefoane în camera 118 și 119, cu hărți militare. Postelnicu și cu Vlad au ocupat anticamera de la sala 120, instalînd telefoanele lor.

Pe la 16.30 -17.00 a venit la cabinet Bărbulescu, cumnatul și Andruța Ceaușescu, fratele. În anticameră s-au întîlnit cu Elena și au spus că nu se acționează coordonat, că este un grup de derbedei ce trebuie arestați, să se acționeze mai energic, deci că Armata și Securitatea nu sînt comandate cum trebuie, după aceea au intrat împreună în biroul lui Ceaușescu. Imediat au fost chemați Vlad, Postelnicu, Milea. Pe la ora 17.00, Bălașa i-a spus lui Neagoe că spre cartierul Primăverii drumul este protejat, pe B-dul Victoriei. Pe la orele 18.00, am înțeles din discuții că Dincă a preluat comanda unică, să nu mai fie necorelări (Milea punea vina pe Postelnicu, acesta pe Milea) și au plecat toți trei în piață.

Frecvent erau chemați cei trei de Ceaușescu, le dădea termene scurte, să termine cu demonstrații. A ieșit Ceaușescu la ora 21.00 din Cabinet, l-a întrebat pe Neagoe cîți oameni înarmați ai, a spus că cca. 200. Au intrat în cabinet Milea, Postelnicu, Vlad, Neagoe, Bărbulescu, Andruța, au ieșit și au plecat spre Intercontinental, inclusiv cu

Neagoe și 50 ofițeri de la Direcția a V-a, se spunea că sînt doi oameni foarte activi la Intercontinental, un băiat și o fată. Apoi Ceaușescu a trimis pe Manea să vadă ce fac cei 50 de la Direcția a V-a, cei doi ce fac agitație să fie aduși la CC, că în acest scop a fost trimis acolo Neagoe. Manea știa secretele lui Ceaușescu. Eu nu prea mă împăcam cu Manea. Cînd a plecat Manea, mi-a dat 4 chei, a spus că sînt de la adăpostul antiatomic. La cca o jumătate de oră, au revenit cei din piață; Milea, Bărbulescu, Andruța, Vlad, Neagoe, au spus că cei doi nu pot fi aduși, pentru că sînt beți și murdari. A venit apoi și Manea. Se auzeau împușcături. Manea mi-a spus că e jale în piață, mi-a cerut cheile și a intrat și el la Ceaușescu”.

Elena vedea doar huligani și derbedei

Fostul șef de cabinet Manea istorisește astfel aceste întîmplări din seara zilei de 21 decembrie, cînd oamenii mureau împușcați la cîteva sute de metri de sediul Comitetului Central: „Către 10 seara, Ceaușescu a ieșit furios din birou, l-a chemat pe Neagoe, nu știu ce au discutat, dar a ieșit val-vîrtej și a plecat. Apoi mi-a spus Ceaușescu să merg și eu la Dalles, să văd ce-i și să vin să raportez. M-am dus acolo și am văzut. Era grupul de comandă în partea manifestațiilor, două camioane, pe unul scria «Jos tiranul», gălăgie, se aruncau sticle goale din balcoane, spre militari. Am auzit țipete, cred că era indicația dată lui Neagoe, să ridice dintre manifestații pe cei care agită împotriva lui Ceaușescu.

Am văzut un om tîrît de două gorile, omul țipa. Au mai luat cu forța oameni tineri. Am revenit la sediu, Neagoe deja raporta că a făcut ordine. Către miezul nopții, Ceaușescu a trecut la odihnă. Ea a ieșit frecvent și s-a informat de la Postelnicu, Milea. A vorbit cu Milea la telefon, să trimită o echipă să filmeze ce au făcut huliganii în Piața Universității, pentru că apoi se va face

curățenie. Milea n-a dormit, era foarte afectat. Pe la 6.00 Hîrjeu s-a dus pînă acasă, a revenit după o jumătate de oră - și-a adus un termos cu cafea. M-am dus și eu acasă și am revenit la o jumătate de oră. M-am dus la Milea, era frămîntat, a spus că nu știu cum o să iasă și că nu e bine”.

Într-adevăr. Nu era bine, nici pentru manifestații, nici pentru cei asediați în clădirea CC-ului. În cursul serii, „la ora 20.00, au venit doi ofițeri cu niște liste cu nume, erau liste cu cei arestați, apoi Elena a spus că sînt derbedei cei de pe listă”, își amintește Herjeu, secretarul personal al lui Ceaușescu. Atît Herjeu cît și Manea observau că, spre deosebire de militari, securiștii nu se prezentau, nu-și spuneau numele: „ei aveau lumea lor”...

Obosit și tulburat, dictatorul ar fi vrut să meargă acasă, dar ce a auzit l-a tulburat și mai tare: „Bălașa i-a spus că cea mai sigură zonă este CC-ul, atunci a luat hotărîrea să rămînă la CC. După aia au venit copiii și bucătarul și au luat masa împreună”. E vorba de Zoe și Valentin, Nicu, fiul favorit, aflîndu-se la Sibiu. Cu o zi în urmă, pe 21 decembrie, acesta „a dat telefon de cîteva ori și a vorbit cu maică-sa. Elena l-a întrebat pe Postelnicu sau Vlad dacă-i cazul să trimită ceva ajutoare la Sibiu”.

Ceaușescu nu putea adormi, nici după cina în familie. „Pe la ora 10-10.30 i-a mai chemat odată pe Dincă, Vlad, Milea, Postelnicu, i-au spus că problemele s-au rezolvat, apoi Ceaușescu s-a retras pe la ora 2.00. S-a făcut liniște”. Dar nu întrutotul. Pe tot parcursul nopții, Elena a mai ieșit de cîteva ori și a dat telefoane, vorbind pe rînd cu cei patru, pentru a se asigura că totul e într-adevăr în regulă. A primit asigurări că așa era, dar nu era adevărat - adevărul nu-l întrezăreau nici cei întrebați. Adevărul e că răbdarea românilor, care durase 45 de ani, luase sfîrșit. (Va urma)

■ Marius OPREA